

Pamokos „Orų spėjimai: per adventą, Kūčias, Kalėdas ir Naujuosius metus“ aprašymas

3/4 Klasė. Pasiekimų sritis A 3.1. atitiktis etninės kultūros programos turiniui: Pasaulėjauta, žmogaus ryšys su gamta ir ūkine veikla: žmogus ir gamta senojoje pasaulėžiūroje.

Tema: „Orų spėjimai: per adventą, Kūčias, Kalėdas ir Naujuosius metus“

Pamoka vyksta gruodžio 12 d. lauke, pvz., mokyklos kieme / parke (jei leidžia oro sąlygos).

Tikslas: skatinti mokinius domėtis liaudies išmintimi apie orų spėjimus bei domėtis gamtos reiškinais.

Uždaviniai:

- Sužinoti orų spėjimus pagal advento, Kūčių, Kalėdų ir Naujųjų metų orus.
- Išmokti advento laikotarpiui tinkamą ratelį „Ein žėidyti“.
- Diegti žingeidumą stebėti gamtą ir spėti orus pagal gamtoje vykstančius reiškinius.

Metodai: Pasakojimas, stebėjimas, grupinis darbas, refleksija.

Mokymo(si) priemonės: planšetės arba mobilieji telefonai.

Įvadinis pamokos ratelis. Pamokos pradžioje, apšilimui, mokiniai sustoja į ratą ir susikabina rankomis. Vidury rato atsistoja viena mergaitė. Pirmiausia išmokstami ratelio „Ein žėidyti“ žodžiai ir melodija, paaiškinami ratavimo judesiai (ratelio aprašymą žr. Priedą Įvadinis pamokos ratelis „Ein žėidyti“). Ratuojama.

Pagrindinė dalis

Pasakojama, kas yra orų spėjimai, kodėl jie buvo svarbūs senovėje ir kaip jie buvo susiję su kasdieniu žmogaus gyvenimu. Anksčiau žmonės oro atmainas dažnai spėdavo iš gyvulių bei paukščių „pranašavimų“. Kaime dažnai ir dabar apie oro atmainas spėliojama iš įvairių gyvių elgesio (pvz., jei kregždutės skraido žemai – bus lietaus), spėjama ir pagal metų laikus (pvz., jei vėlai rudenį uodai skraidė – bus šilta su atlydziais žiema), mėnesius (pvz., šaltas, sausas gruodis – šaltas pavasaris), pagal advento orus (pvz., jei adventas šaltas – tai ateinančių metų vasara karšta, dažnai griaudės perkūnija), Kūčių (pvz., besniegės Kūčios – mažai medaus bus, lietingos – dar mažiau), Kalėdų (jei Kalėdos su ledu – tai Velykos su *bradu* (purvu)), Naujųjų metų (pvz., jei per Naujus saulė skaisti – bus geri metai, jei neskaisti – blogi) orus.

Kūrybinė užduotis „Orų spėjimai pagal liaudies išmintį“

- Mokiniai suskirstomi į mažas grupes (pvz., šešios grupės po keturis). Kiekviena grupė išsitraukia lapelį su tradiciniais orų spėjimais per adventą, Kūčias, Kalėdas, Naujuosius metus (žr. Priedą Kūrybinės užduoties „Orų spėjimai pagal liaudies išmintį“).

- Kiekviena grupė gavusi lapelį, išsiaiškina kuri (skaičiais) bus gruodžio diena ir, remdamiesi tos dienos nurodytomis orų prognozėmis internete (paieška mobiliuoju telefonu ar planšete), turi sukurti tos dienos orų spėjimo variantą, pvz., gruodžio 25 dienos prognozė – diena bus saulėta, bet snigs, tai orų spėjimas gali būti toks: jei per Kalėdas sninga ir saulė šviečia, tai per Jonines bus šilta ir lis.
- Atlikusios užduotį, grupės pristato savo orų spėjimo variantus. Mokytoja(-as) pakomentuoja.

Interaktyvus žaidimas „Orų spėjimų viktorina“

- Toms pačioms mokinių grupėms išdalinama po lapą su orų spėjimais per adventą, Kūčias, Kalėdas ir Naujus metus (žr. Priede Interaktyvaus žaidimo „Orų spėjimai: per adventą, Kūčias, Kalėdas ir Naujuosius metus“). Grupės išsirenka mokinį, kuris pakels ranką, kai grupė žinos atsakymą. Skiriamos 3 min. perskaityti Orų spėjimus.
- Mokytojas užduoda klausimą (žr. Priede Interaktyvaus žaidimo „Orų spėjimų viktorina“ klausimai mokytojui), grupė, kuri žino atsakymą pakelia ranką ir pasako atsakymą. Renkami taškai.

Oro stebėjimas

- Mokiniai grupėmis vaikšto po mokyklos kiemą ar parką ir stebi orą (debesuotumą, saulę, vėją, ar giedra diena, ar apniukusi ir kt.).
- Mokiniai atsako į klausimą: „Koks šiandien oras?“ ir grupėse sukuria oro spėjimo variantą, remiantis liaudies išmintimi.

Baigiamoji pamokos dalis. Mokiniai grįžta į klasę.

Refleksija ir diskusija

Klasėje aptariama, kaip seniau žmonės stebėjo orus ir kaip dabar prognozuojami orai. Mokiniai dalinasi pamokos įspūdžiais: kas juos nustebino, ką jie sužinojo apie orų stebėjimo ir spėjimo subtilybes.

Namų darbas

Mokiniai gauna orų stebėjimo lapą, nuo gruodžio 13 d. iki gruodžio 25 d. stebi orus ir pasižymi lentelėje (žr. Priedą Namų darbas „Orų spėjimas nuo gruodžio 13 d. iki 25 d.“). Toks pat lapas gali kabėti klasėje ir papildomai čia žymėti orų stebėjimą. Nuo sausio mėn. iki mokslo metų pabaigos atlieka tyrimą ar orų spėjimai, remiantis liaudies išmintimi, pasiteisina.

Ugdomos kompetencijos: pažinimo, kūrybiškumo, emocinė ir sveikos gyvensenos, kultūrinė, komunikavimo, skaitmeninė.

Integraciniai ryšiai: gamtos mokslai.

Šaltiniai:

LLRŠ – *Lietuvių liaudies rateliai ir šokiai*. Sudarė Alina Elena Kirvaitienė. Vilnius, 1991.

[Anotacija: knygelėje publikuojami rateliai ir šokiai su natomis ir aprašymais.]

AK – *Atvažiuoja Kalėdos*. Advento–Kalėdų papročiai ir tautosaka. Parengė Skirmantė Valiulytė, Nijolė Marcinkevičienė, Eugenija Venskauskaitė. Vilnius, 2000.

[Anotacija: Knygoje pateikiami advento-Kalėdų papročiai, dainos, rateliai, žaidimai, mįslės, tikėjimai, burtai, oracijos, patarlės, posakiai, orų spėjimai.]

Parengė Lijana Šarkaitė-Viluma

Vilniaus kunigaikščio Gedimino progimnazijos muzikos mokytoja metodininkė